

30.1.2020 9.00

Hyvät ja pahat kiinalaiset sijoitukset

Pulloposti 5
Mikael Mattlin
Dosentti, kollegiumtutkija
Turun yliopisto

Kiinalaisia yhtiöitä rohkaistiin menemään maailmalle jo vuosituhatien vaihteesta alkaen, ns. mene-ulos politiikalla. Pitkään Kiinan sijoituskanta ulkomailla oli silti vaatimaton suhteessa Kiinan talouden kohisten kasvavaan kokoon. Suomeenkin toivottiin lisää kiinalaissijoituksia, olivathan suomalaisetkin yritykset sijoittaneet paljon Kiinaan. Vuodesta 2016 muodostui vedenjakaja. Sinä vuonna kiinalaissijoitusten virta Eurooppaan ja Suomeen hypähti. Nopeasti kasvavan velkaantumisen ja sumenevan talouspolitiikan suunnan aikana monet kiinalaisyhtiöt äänestivät jaloillaan ja pyrkivät viemään rahaa ulos maasta. Suuret ulkomaiset sijoitukset olivat tähän oiva keino, mikä johti merkittävään pääomapakoon. Kiinan valuuttavarannot supistuivat 1000 mrd dollaria parissa vuodessa. Pääomakontrolleja kiristettiin taas merkittävästi.

Vuosien 2016–17 jälkeen kiinalaiset sijoitukset Eurooppaan ovat taas laskeneet. Investointipiikki oli kuitenkin riittävä aiheuttamaan huolta siitä, että kiinalaiset sijoittajat saavat ostaa infrastruktuuria ja avainosaamista Euroopasta liian helposti. Erityisesti isoissa EU-maissa Saksassa, Ranskassa ja Italiassa huoli oli sen verran suurta, että EU:ssa käynnistyi pian hanke kattavasta investointiseurannasta. EU-laajuinen investointiseuranta otetaan kokonaisvaltaisesti käyttöön syksyllä (11. lokakuuta).

Suomi on avoin talous, jossa suhtautuminen rajat ylittäviin investointeihin on myönteinen. Tunnetusti suomalaisyhtiöitä on helppo ostaa pois pörssistä. Ei siis liene yllättävää, että Suomi on kiinalaissijoitustenkin osalta ponnahtanut EU-maiden kärkeen. Yksikään toinen EU-maa ei ole suhteellisesti saanut yhtä paljon sijoituksia Kiinasta. Merkillä pantavaa on, että Suomi yksinään on kahminut enemmän kiinalaisia sijoituksia kuin koko Itä-Eurooppa yhteensä, vaikka Kiinan yhteistyöstä ns. 16+1 ryhmän (nykyisin 17+1 Kreikan liittyttyä mukaan) puitteissa on puhuttu paljon. Lukuja nostaa erityisesti kaksi suurta yritysostoa: Supercellin myynti Tencentille ja Amer Sportsin myynti Anta Sportsille.

Minkälaisia sijoituksia kiinalaiset sitten tekevät Suomeen ja muihin Pohjoismaihin? Yleisin investointi on keskisuuren erikoisosaamista omaavan yrityksen osto. Alat vaihtelevat kohdemaiden mukaan: Suomessa yritysostot kohdentuvat erityisesti informaatio- ja kommunikaatioteknologiaan ja Norjassa energiateollisuuteen. Ruotsin laajemman teollisen pohjan takia yritysostoja on nähty tasaisemmin ICT:n, terveys/bioteknologian, elektroniikan ja autoteollisuuden aloilla. Kiinalaiset yritysostot eivät ole Suomessa aiheuttaneet julkisuudessa likimain samanlaista huolta kuin Yhdysvalloissa tai Saksassa, joissa eri tavoin on pyritty suitsimaan kiinalaisia yritysostoja turvallisuuden nojalla. Suomessakin lainsäädäntöä ja käytäntöjä ollaan kuitenkin tarkistamassa ja tiukentamassa.

Suomessa yritysostoja enemmän ovat puhuttaneet suunnitellut kiinalaissijoitukset sellu- ja biotuotehankkeisiin sekä Helsinki-Tallinna tunneliin. Kaikki ovat olleet viime aikoina vastatulessa. Bioenergia- ja selluhankkeita ovat hidastaneet kiinalaissijoittajien epävarma

tilanne ja Kiinan kiristynyt linja kiinalaisyhtiöiden (erityisesti valtionyhtiöiden) ulkomaansijoitusten suhteen. Tunnelihanke taas on kohdannut, suomalaisen mittapuun mukaan, melko laajaa epäluuloa.

Kiinalaisrahoitteisille hankkeille ovat valitettavan tunnusomaisia avoimuuden ja läpinäkyvyyden puute, yllättävät käännteet, sekä kuilu juhlallisten sijoituslupausten ja arkisemman todellisuuden välillä. Samoja piirteitä on nähty niin Afrikassa, Itä-Euroopassa kuin Pohjois-Suomessa. Kiinalaissijoittajista ja niiden taustalla olevista tahoista on usein vaikea saada selvää. Tämä ruokkii epäluuloa, joskus aiheesta, mutta usein syyttä. Epäluulon alle peittyi se, että monet toteutuneet yritysostot Pohjoismaissa ovat olleet onnistuneita myös kohteen kannalta. Kirkkaimpana esimerkkinä lienee Volvo, joka nousi uuteen kukoistukseen kiinalaisomistajan myötä.

Milloin sitten on otaksuttava, että hankkeen taustalla on Kiinan puoluevaltion intressit? Jos hanke istuu hyvin Kiinan korkean tason poliittisiin tavoitteisiin (lue: vyö- ja tiehankkeet) ja sitä rahoittavat ja toteuttavat puoluevaltioon tiiviisti kytköksissä olevat tahot, kuten ns. politiikkapankit ja SASAC:in (valtion omistajaohjauksesta vastaavan komission) alaisuudessa toimivat strategiset valtionyhtiöt, on melko naivia kuvitella, että hanke olisi politiikasta irrallaan.

Kolumni edustaa kirjoittajan näkemystä, mikä ei välttämättä vastaa Centrum Balticumin kantaa.

https://www.centrumbalticum.org/uutishuone/julkaisut/pullopsti/hyvät_ ja_pahat_kiinalaiset_sijoitukset.6082.news